

***Larus argentatus* — Zilvermeeuw.**

Deense, in Friesland.

Zoöl. Mus. Denmark M 71, ♂ juv. 25 Juni '31 op Jordsand bij Sylt, + (ziek) 15 Febr. '40 te Marrum; ontvangen van G. Bosch (in coll. ten Kate; 8²/₃ jaar oud). (t. K.).Skovgaard K 10614, ♂ juv. 24 Juli '31 op Fanö, + 21 Febr. '40 te Harlingen (8²/₃ jaar oud). (Museum Leiden).

Zoöl. Mus. Denmark M 2292, ♂ juv. 8 Aug. '33 op Jordsand bij Sylt, + (dood gevonden) einde Febr. '40 bij Dokkum; ring ontvangen van G. Bosch. (t. K.).

Duitse, in Friesland.

Rossitten C 47210, ♂, bijna vluchtig, 17 Juli '32 op Langeoog, + (dood gevonden) 12 Maart '40 onder Lieve Vrouwen Parochie; ring ontvangen van G. Bosch. (t. K.).

***Larus fuscus* — Kleine mantelmeeuw.**

Zweedse, in Zuid-Holland.

Göteborg D 31740, ♂ juv. 6 Juli '38 te Bonden, Skaftö, Bohuslän, + 30 Nov. '38 te Oostvoorne. (Göteborg Musei Årstryck, 1939, p. 105).

Kampen, einde Juli 1940.

Korte mededeelingen

(met 1 tekstfiguur).

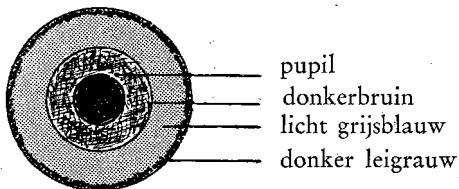
De iris-kleur van de wilde zwaan, *Cygnus cygnus* (L.)Tijdens de jongste koude-periode was ik in de gelegenheid om 3 voorwerpen van de wilde zwaan, *Cygnus cygnus* (L.), nader te onderzoeken, waarbij mij aan de iris dezer vogels het volgende opviel.

De eerste was een zeer vermagerd ex., niet groot van stuk, waarvan de iris uit de verte al een zeer lichten indruk maakte. Het gevederte van dezen vogel was bijna geheel sneeuwwit, slechts had hij midden op de kruin van den kop een streepvormige 3 mm breede strook, cacaobruin van kleur. Bij nader bezien zag de iris er aldus uit: om de zwarte pupil sloot zich een donkerbruin veld aan, dan volgde een breede lichtblauwgrijze zone, die eindelijk begrensd werd door een donkerleigrauwe eindstrook, zooals bijgaand tekeningetje schematisch aangeeft.

Het 2de ex. was een adulte forsche vogel; de iris was, op een onduidelijk afgescheiden smalle ringvormige plek na, geheel donkerbruin.

Het 3de ex. was een forsche, nog geheel in het grauwe jeugdkleed gestoken vogel.

De bij volwassen ex. aan den snavel helgele zone, was hier wit vleeschkleurig, slechts in de hoeken het dichtst bij de oogen begon de gele kleur zich te vertoonen. Het had een donkerbruine iris.

Schema van de iris van één ♀ van de wilde zwaan, *Cygnus cygnus* (L.).

Het 1ste ex. bleek na sexueering een ♀ te zijn, het 2de een ♂, terwijl de sexe van het juv. nog levende ex. onbekend is.

Van Oort en de Nederlandsche Vogels geven aan, dat de iris donkerbruin is en het Handbook of British Birds zegt alleen: „iris brown”.

Het beperkte aantal door mij geziene vogels wettigt de conclusie niet, aan te nemen, dat de lichte iris mogelijkerwijs een secundair sexueel vrouwelijk kenmerk is, doch ik wilde door het bovenstaande toch op het voorkomen van een lichte iris, i.c. bij een ♀, de aandacht vestigen. J. C. K o c h.

Een geval van melanisme bij de huismusch, *Passer domesticus*.

Ter aanvulling van hetgeen ik op de vergadering van 5 Nov. 1939 mededeelde omtrent de zwarte musch nog het volgende. Alhoewel ik voor 100 procent overtuigd was, dat er geen bedrog in het spel kon zijn, gezien de persoon van wien ik de musch kreeg, heb ik me toch ook nog met prof. Ihle van het Zoölogisch Laboratorium alhier in verbinding gesteld en met hem de zaak besproken. Hij heeft nu enkele veertjes, die ik heb uitgetrokken, zoowel microscopisch als chemisch onderzocht en schrijft mij: „De veertjes, die ik kreeg, heb ik eens nagezien, maar geen sporen van kunstmatige kleuring kunnen vinden. Microscopisch zagen zij er normaal uit en ook met xylol trok geen kleurstof uit. Ik geloof dus dat hier niet aan bedrog gedacht moet worden, maar aan een blijkbaar zeldzaam geval van melanisme”. Zooals ik reeds zeide, kwam de musch jong in het bezit van mijn gever en moest nog gevoerd worden. De ouden kwamen later, toen ze in een voliëre werd gezet, enkele dagen voeren. Het muschje zag er toen normaal uit; het kreeg gemengd voer, behalve zaad ook brood en aardappelen enz. Dit was in Mei 1939. Later is ze zwart geworden. De nieuwe staartpennen, die later in de plaats van de uitgetrokkenen zijn gekomen, waren eveneens zwart, zooals ik op de vergadering van 28 Jan. 1940 intusschen tevens reeds heb medegedeeld. A. A. J. H. Marres.

Bijzonder voedsel van verschillende vogels.

Terwijl het Handbook of British Birds opgeeft, dat de wilde eend, *Anas pl. platyrhyncha*, de tafeleend, *Aythya ferina*, de kuifeend, *Aythya fuligula*, de toppereend, *Aythya m. marila*, de brilduiker, *Bucephala cl. clangula*, bij gelegenheid een klein vischje eten (occasionally small fish), kon men in dezen uithongeringswinter 1940, waarin overvloedig veel visch gestorven was, genoemde soorten aan een wak in de wetering van het Westbroekpark te Scheveningen, zich betrekkelijk groote visschen zien verschaffen, waarmee zij zich dagen achtereen konden voeden. Meest waren het vorens, *Rutilus rutilus* (L.), bleien, *Blicca björkna* (L.), brasems, *Abramis brama* (L.) en kleine palingen, *Muraena anguilla* L. Zoo ook was het met de meerkoeten, *Fulica a. atra*, gesteld, die groote exemplaren op het ijs van de graat afkloven. Een mantelmeeuw, *Larus marinus*, konden wij bij zijn moeitevollen maaltijd waarnemen, toen deze na verschillende mislukte pogingen het klaar speelde een paling van ongeveer 45 mm dik en 75 cm lang, in zijn geheel naar binnen te werken. Ten slotte voerden wij nog een adult ex. van een drieteenmeeuw, *Rissa tr. tridactyla*, die geregeld gretig het naar hem geworpen brood oppikte en opat. J. C. K o c h.

Driest optreden van steenuilen, *Athene noctua vidalii* A. E. Brehm, tijdens de strenge koude.

Te Wijnandsrade zag de burgemeester dier gemeente in de maand Januari een steenuil overdag in zijn tuin, alwaar veel sneeuw lag, een merel, *Turdus merula*, grijpen. De uil kon zijn prooi niet van den grond medenemen, alhoewel hij dit probeerde. Na eenige vergeefsche pogingen kropte hij zijn buit ter plaatse.

De veldwachter van Oud-Valkenburg zag in zijn tuin hetzelfde gebeuren. Om de merels te sparen en den uil toch voedsel te bezorgen, hing hij de resten van een in het veld doodgevonden patrijs in een appelboom. Gedurende de hevige koude en hooge sneeuw (daarna niet meer) kwam de steenuil herhaaldelijk tegen het vallen van den avond op dit aas om te kroppen.

P. A. Hens.

Te Kampen hoorde een kadebewoner op 22 Januari 's avonds in zijn achtertuin een vreselijk lawaai, dat bleek veroorzaakt te worden door spreeuwen, *Sturnus vulgaris*, die in het klimop zaten te slapen en waarvan er een overvallen was door een steenuil. Deze was juist bezig de spreeuw te doden. De uil werd mij gebracht en geringd weer vrijgelaten. Bij een anderen kadebewoner vermoordde een steenuil een tamme duif, in het hok achter zijn woning, in de nacht van 30 Januari op 1 Februari. Op 13 Februari betrapte een garagehouder aan de Bovenhaven te Kampen, die op een balcon een grote duiventil heeft staan, eindelijk een steenuil op heterdaad, nadat de uil reeds een paar duiven uit de til had weggekaapt. De volgende dag toonde hij mij de in het aangrenzende volière-gedeelte opgesloten moordenaar.

C. G. B. ten Kate.

Op 2 Februari ontving ik een levend ex., dat bij Leeuwarden in een duivenhok 2 duiven had gedood en op 17 Februari wederom een, ditmaal halfdood geslagen, ex. dat een postduif te pakken had gehad.

G. Bosch.

De buizerd, *Buteo buteo*, en zijn voedsel tijdens de strenge koude.

Hooge sneeuw en stijf bevroren grond maakten het dezen vogel blijkbaar zeer moeilijk, zoo niet onmogelijk, om het noodige voedsel te vinden. Wel lagen in bosch en veld vele diverse soorten doode vogels, doch deze waren ondergesneeuwd en kwamen eerst later te voorschijn, zoodat de buizerd ook aas zeer moeilijk, zooal in het geheel niet kon vinden. Tengevolge van den honger waren zij dan ook zeer mak en ik zag er o.a. op 19 Februari een zeer laag nabij mijn huis, te Valkenburg (L.), overvliegen. De vogel vloog opvallend langzaam.

Te Oud-Valkenburg had een landbouwer de darmen van een varken in een appelboom geslingerd. Hierop kwamen 2 buizerden meerdere dagen achtereen azen. De vogels waren niets schuw en lieten zich van nabij observeeren. Een ander exemplaar liet, aldaar opgeschrikt, den kop van een steenuil, *Athene noctua*, uit zijn bek vallen. Het was duidelijk te zien, dat hij dezen in zijn bek droeg.

De veldwachter van Houthem zag op 23 Januari 2 buizerden vreten van een versch dood waterhoentje, *Gallinula chloropus*. Den dag te voren had de jachtopziener aldaar een licht gekleurde buizerd een waterhoen zien aanvallen. Hij heeft niet kunnen vaststellen of de roofvogel zijn gezochte prooi heeft bemachtigd. P. A. Hens.

Zowel te Oudehaske als te Winsum (Fr.) werd een buizerd, die eenden sloeg, gedood. G. Bosch.

Zie verder voor slachtoffers uit deze provincie, op p. 76.

Een brutale sperwer, *Accipiter nisus* subsp.

Achter mijn huis is een klein tuintje (meer een bleekveldje) van ongeveer 20 m², dat rondom door de muren der aangrenzende percelen en tuintjes is omgeven. Langs deze muren staan diverse evergreens en er tegenaan groeit overal klimop. Onder een der evergreens heb ik een voerplaats aangelegd, waar tal van kleine vogels dezen winter een gedekte tafel hebben gevonden. Op 19 Februari 1940, zat, toen ik 's morgens beneden kwam, een mooi, oud, opmerkelijk groot ♂ van de sperwer, op een sneeuwhoop, een pas geslagen musch te plukken. Hoewel ik, in de serre, voor het raam, op hoogstens 1.50 m. afstand van hem ging staan kijken, bleef de roofvogel kalmjes doorgaan met zijn werk. Af en toe keek hij even op en ging dan weer rustig verder. Toen de prooi voldoende van veeren ontdaan was, begon hij haar bij kleine stukjes te verorberen en pas toen het karkas geheel was afgeplozen, vloog de sperwer weg. Tsj. Gs. de Vries.

Een niet minder brutale slechtvalk, *Falco peregrinus* subsp.

Den volgenden dag (20 Febr. 1940) kwam, terwijl wij, in de aan de serre grenzende achterkamer, aan de koffietafel zaten, een prachtig oud ♂ van de slechtvalk zich neerzetten op een, over het bovenbedoelde bleekveldje gespannen drooglijn. De vogel, die ons even goed zag als wij hem (de gordijnen waren opengetrokken), bleef eenige minuten zitten, ploos een beetje in zijn veeren en vloog toen weg. Waarschijnlijk ten gevolge van het bezoek dezer beide roovers heeft zich, gedurende een paar dagen, geen enkele kleine zanger of musch op mijn voerplaats laten zien. Den volgenden dag trad de dooi in. Tsj. Gs. de Vries.

Slechtvalk, *Falco peregrinus* subsp., slaat een wilde gans, *Anser anser* (L.).

Op 13 Januari 1940, zag ik, schaatsenrijdend in de omgeving van Oppenhuizen (bij Sneek) hoe een slechtvalk, uit een troep van 12 stuks, een wilde gans sloeg. De roover stortte zich, van groote hoogte, op zijn prooi en kwam met deze op het besneeuwde weiland terecht. Toen ik, ploeterende door de diepe sneeuw in de volgestoven greppels de plaats, waar beiden gevallen waren, bereikte, vloog de slechtvalk (een ♀) weg en bleek de gans (een zeer vermagerd exemplaar) dood en reeds gedeeltelijk geplukt te zijn. Ik heb den valk niet op zijn prooi terug zien komen.

Tsj. Gs. de Vries.

Wintergasten bij Dordrecht.

Op 21 Februari 1940 bevond ik mij aan den rivier bij den veersteiger Wioldrecht's Gravendeel, kort nadat de ijsbrekers de Dordtsche Kil en een groot gedeelte van het Hollandsch Diep hadden opengebroken. De vloed kwam juist opzetten en de groote ijsschotsen dreven langzaam in de richting van Dordrecht.

De verscheidenheid en de massa watervogels, die door het breken van het ijs op de wieken kwamen, was zóó groot, dat zelfs het geven van een bescheiden beeld den indruk moet maken van sterke overdrijving. Duizenden en nog eens duizenden eenden (vooral duikersoorten) trokken onafgebroken in beide richtingen voorbij. Troepen van 500 en meer groote zagers, *Mergus merganser*, waren geen zeldzaamheid. De prachtige woerden leverden met hun bont gevedérte, beschenen door de winterzon, een schitterend schouwspel. In kleinere gezelschappen trokken de middelste zagers, *Mergus serrator*, langs. Toch telde ik nog troepen van 50 en meer. Nonnetjes, *Mergus albellus*, passeerden in hoeveelheden, die ik zelfs bij benadering niet durf te schatten, hetzelfde gold voor de kuifeenden, *Aythia fuligula*, toppers, *Aythia marila*, en tafeleenden, *Aythia ferina*, nu eens troepen van 50, dan weer van 100, 200 en meer, afgewisseld door afzonderlijk vliegende exemplaren. Ettelijke dezer vogels lieten zich zonder eenige schuwheid te toonen, rustig op de schotsen voortdrijven.

Brilduikers, *Bucephala clangula*, waren veel minder talrijk, met zekerheid kon ik er ongeveer 50 identificeeren. Twee keer passeerde een paartje wit-oogeenden, *Aythia nyroca*, drie keer een eidereend, *Somateria mollissima*, in bruin vederkleed en eenmaal herkende ik een mannetje van de groote zeeëeend, *Melanitta fusca*, met den witten spiegel.

Opvallend was, dat de gewone eendensoorten vrijwel op het appèl ontbraken. Ik nam slechts 10 wilde eenden, *Anas platyrhynchos*, en 5 bergeenden, *Tadorna tadorna*, waar.

De onafgebroken trek in beide richtingen duurde niet langer dan een uur, daarna verminderde de bedrijvigheid zienderoogen en een half uur later passeerden nog maar sporadisch kleine troepjes.

Waarschijnlijk heeft het losraken van het ijs over een groote uitgestrektheid de vogels dermate verontrust, dat ze voor den vloed uit de vlucht namen om later weer hun verblijfplaatsen in het breede water in de omgeving van den Moerdijk te gaan opzoeken.

C. Eijkman.

Wintergasten te Leeuwarden.

In de, door het warme afvalwater van de groote provinciale elektrische centrale, gas- en andere fabrieken, op sommige plaatsen ijsvrij gehouden Leeuwarder stadsgrachten, hebben, gedurende den afgeloopen winter, tal van watervogels een toevlucht gezocht. Behalve een groot aantal meeuwen van verschillende soort en leeftijd en een massa meer of minder gedomesticeerde *Anas platyrhynchos* van diverse pluimage, zwommen er troepen meerkoeten, *Fulica atra*, kuifeenden, *Aythia fuligula*, en toppereenden, *Aythia marila*, rond. Voorts enkele paren tafeleenden, *Aythia ferina*, een paar smienten, *Anas penelope*, nonnetjes, *Mergus albellus*, futen, *Podiceps*

cristatus, en dodaarsjes, *Podiceps ruficollis*. Ook zag ik één vrouwelijke middelste zaagbek, *Mergus serrator*, meermalen een poos visschen en dan op een ijsschol uitrusten.

Het was een eigenaardig gezicht om tal van anders zoo schuwe vogels bij de bruggen en schepen om voedsel te zien bedelen.

Toen de dooi inviel, verdwenen eerst de toppers, daarna de kuif- en andere wilde eenden en ten slotte de koeten.

Eind April zwommen te midden van de halftamme „stadseenden”, nog een fraai oud ♂ van de topper en een ♀ van de smient, als achterblijvers in de Singelgracht. Op 28 Juli zag ik de toppereend nog.

Tsj. Gs. de Vries.

IJzel op staartpennen en een standvastige merel, *Turdus m. merula* L.

Midden Januari 1940 op een der dagen dat het sterk ijzelde, was het verschijnsel te zien, dat de ijzel zich niet alleen op de ijskoude takken vastzette, maar ook op de staartpennen der vogels, vooral der lijsters. Het komt mij voor, dat als gevolg daarvan er nu verscheidene lijsters zijn met gebroken en gehavende staartpennen. Is dit verschijnsel ook elders waargenomen?

Een der merels, die dit zeer duidelijk toont, is ook nog opmerkelijk, doordat dit dier een bewijs is, dat er bij onze Hollandsche lijsters absolute standvogels zijn. Dit dier heeft namelijk een witte staartpen, waardoor het makkelijk kenbaar is. Zoolang ik hier op de Haaf woon, zie ik het regelmatig het gansche jaar door en wel op een beperkt gebied tusschen mijn huis, de boerderij naast ons en een overbuur. Het dier bestrijkt een terrein van zoowat O.—W. 50 m breed, op N.—O. 100 m lang. Ik heb het bv. nog nooit aan de Westkant van mijn huis gezien. Behalve door het bovengenoemde kenteeken, is het daarom merkwaardig, doordat het vermoedelijk een ♂ is. De bek varieert wat in tint gedurende het jaarverloop, maar wordt nooit mooi geel. Het vederdek is ook niet mooi zwart, maar wat vaal en terwijl het vroeger slechts één witte staartpen had, heeft het er sinds anderhalf jaar twee; als ik goed zie No. 2 en 4 van links. De vierde is de bijgekomen witte staartpen. In Jan. 1937 maakte ik het eerst kennis met mijn tuingenoot, het is dus nu de vierde winter dat ik hem observeer.

D. Mac Gillavry.

Van een der voormalige broedplaatsen van den raaf, *Corvus c. corax* L.

De volgende feiten betreffende den raaf werden mij verstrekt door den heer Ferd. J. v. Koolwijk, rentmeester te Ewijk bij Nijmegen.

Het broeden dezer soort is nabij Ewijk in het Land van Maas en Waal gedurende vele jaren met zekerheid geconstateerd. Het nest bevond zich in een eikeboom op $\pm$ 20 m hoogte en steeds werd hetzelfde nest benut. De vogels genoten in het gebied absolute bescherming en slechts éénmaal werden de jongen uitgehaald, waarna de boom onmiddellijk onbeklimbaar gemaakt werd. Sinds twintig jaar is het broeden opgehouden; de vogel werd sedertdien niet meer waargenomen. Overigens deelt de heer van Ewijk

nog mee, dat hij den raaf vrijwel dagelijks zag, doch zoodra de jongen volwassen waren, vertrokken de ouden met deze. Na een week of zeven keerde de oude vogel dan alleen terug.

Op mijn vraag, of hem mogelijk iemand bekend was, die eieren of een opgezet exemplaar bezit van den raaf, moest de rentmeester ontkennend antwoorden.

A. B. Wigman.

Wilde eend, *Anas platyrhynchos*, legt al vliegende een ei.

Op den morgen van 30 Maart 1940 zag C. Tuinenburg, vinker aan het Ringstation Wassenaar, samen met een duinwaterleiding-arbeider een wilde eend, die, op ongeveer 12 m hoogte over hen heen vliegende, een rond voorwerp liet vallen. Naar de plaats gaande, waar het was gevallen, bleek het een ei te zijn, dat door den val gebroken was.

J. C. Koch.

's Nachts zingende braamsluiper, *Sylvia c. curruca* (L.).

In den nacht van 1 op 2 Mei 1940, tusschen 2.30 en 3 uur, hoorde ik in mijn tuin, te Valkenburg (L.), herhaaldelijk den braamsluiper zingen, d.w.z. het bekende klapperende geluid.

P. A. Hens.

Vergadering te Amsterdam in „Artis”, op 5 November 1939.

Aanwezig van het Bestuur de heeren: P. A. Hens, Dr C. Eijkman, Jhr Dr Ir F. C. van Heurn, Tsj. Gs. de Vries en Dr C. G. B. ten Kate; voorts de leden: W. F. Sillem, Jb. van de Peppel, J. Zwolle, A. B. Wigman, Dr J. R. H. Schaank, M. J. Tekke, G. A. L. Bisseling, J. P. Strijbos, J. A. Sillem, L. J. Kleijn, M. H. Kleijn, E. Evers, F. Niesen, M. Dijkstra, Jhr W. C. van Heurn, G. J. M. de Greef, Dr H. N. Kluijver, J. N. van den Brink, A. A. Tjittes, Dr H. W. van Rhijn, W. Hellebrekers, J. P. Bouma, Dr J. C. Koch, C. van de Velde, Dr A. A. J. H. Marres en M. G. van de Boorn. Afwezig met kennisgeving de heeren P. L. Steenhuizen, Mr F. C. J. M. Meijlink, F. Loonstra en N. Zwaagstra.

De Voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. De notulen worden na lezing goedgekeurd.

Een bericht is ontvangen van het overlijden van het clublid, den heer H. G. de Visch Eybergen.

Van den heer J. Vijverberg te Noordgouwe is een schrijven ontvangen, waarin mededeeling wordt gedaan van een broedgeval in de inlagen op Schouwen, van de steltkluit, *Himantopus himantopus* (zie Limosa, 12, p. 172).

De heer L. Smelt Woodland schrijft, dat in Mei bij Delden een